

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Caput 10. Circa Dissolutionem Sponsalium ob absentiam sponsi, ob
fornicationem alterius, ob superueniens iuris impedimentum, & ob
accedentem fœditatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

Sectio I I. Dubia De Sponsalibus 31

num. 27. & verb. Obligatio. 7. Syluest. ibi. 3. qu. 11. & verb. sponsalia. 9. 10. casu 5. Tabie. verb. Obligatio. 3. num. 4. Armil. ibi. num. 4. Brunel. de sponsal. conel. 8. num. 4. Conar. 4. Decretal. part. 1. cap. 5. num. 8. Gregor. Lopez lib. 7. verb. t. x. c. 5. c. 1. titula. part. 4. Ludou. Lopez part. 2. instruat. de matrimon. cap. 3. 8.

Ego autem cum Sanctio lib. 1. d. 5. 3. numer. 5. distinxerim. Si sponsalibus iā contractis, tractetur ex intervallo de die matrimonij celebrand; lapsus termini neutrum liberat ab sponsione; quia cum accedat contractui sponsalium perfecte inito, censetur adiectus ad sollicitandam obligationem nec eius lapsus obligationem extinguit. Si autem tempore ipso, quo Sponsalia contrahuntur, apponitur terminus ut si aliqui non absolute dent sibi fidem de matrimonio contrahendo, sed de contrahendo tali termino: tunc lapsus termini eximit ab obligatione illum, per quem non stetit; quia cum nullus sit contractus perfecte initus, sed in ipsomet sponsalium contractui terminus sit imbibitus: censetur adiectus ad extinguendam obligationem. Profecto secundē sententia Doctores iuxta humani sensum locutos esse non dubito.

CAPVT X.

Circā Dissolutionem Sponsalium ob absentiam sponsi, ob fornicationem alterius, ob superveniens iuris impedimentum, & ob accedentem fœditatem.

DVBIVM LXVIII.

An dissoluantur Sponsalia ob alterius sponsi absentiam in longinquum profecti, absque alterius licentia.

Ac in Ius Civile diversum disposuisse videtur, quam Ius Canonicum. Hoc enim nullum præscribit tempus expectandi sponsum absentem, sed liberum, aut esse alteri, matrimonium aliud inire. Cap. De illis de sponsal. Illud verò lib. 2. Cod. de sponsal. decidit sponsum absentem intrā eandem provinciam biennio expectandum esse: & lib. 2. Cod. de repudiis, ait, dum ex causa necessaria abest, expectandum esse, donec causa cesset. Igitur sic conciliantur leges: Aut sponsum abest ex causa necessaria, verbi gratiā, ob parentum egritudinem, obitum, &c. & tunc expectandus est donec cesset impedimentum, iuxta l. sap. ff. de sponsal. aut abest ex causa probabili, & iusta, non tamen necessaria: & tunc, si in eadem est provincia est biennio expectandus, iuxta l. 2. Cod. de sponsal. si verò in alia provincia moratur, triennio expectandus est, iuxta l. 2. Cod. de repudiis. His præmissis, quaeritur, num Ius Canonicum correxerit Ius Civile, & ita non sit ne-

cessarium expectare tempus Iure Civili præscriptum?

Ius civile correctum non est, & ita tempus ab eo præscriptum servandum; nec dissolvantur Sponsalia ob sponsi absentiam eo ipso, quod sine alterius licentia in longinquum fuerit profectus. Quia Ius Canonicum. Cap. De illis, non negat tempus, legale esse expectandum; sed tantum præscribit, liberum esse sponsæ, alij nubere, si sponsum abest: quæ absentia iuxta legis civilis decisionem videtur accipienda; legum enim correctio vitanda est. l. Præcipimus, Cod. de appellat. Sic Palud. in 4. dist. 2. qu. 1. art. 3. casu 3. num. 19. D. Antonin. 3. part. titul. 1. cap. 18. §. 1. casu 2. Viguer. h. institutio. cap. 16. §. 7. vers. 7. Petr. de Ledes. de matrimon. qu. 4. 3. art. 3. Et ex Iurisperitis Hostien. ad Cap. De illis verb. Liberum. Ibi Ioan. Andre. num. 6. Anton. num. 3. Anchar. num. 2. Rosel. verb. Sponsal. numer. 8. & alij.

Correctum est Ius civile per Canonicum: quare sponso in longinquam se regionem transferente, non obtenta sponsæ licentia, liberum est huic relicta, dissolutis sponsalibus, alij nubere. Quia tam longē recedens videtur Sponsalium iniri, cedere. Et quia Cap. De illis, dicitur, licitum esse, ac posse relicta aliud liberè contrahere matrimonium, si autem triennium expectare deberet, iam non posset liberè. Ratiō autem diversitatis inter Ius Canonicum, & Civile ea est, quia hoc solum bonum publicum considerat, nec peccatum attendit, ut notatur Reg. Possessor male fidei, de reg. iuris in 6. Illud autem peccatum considerat; quare cum ob sponsi absentiam imminet fornicationis periculum sponsæ, illi concedit, posse liberè contrahere. Itā Sotus in 4. d. 2. qu. 2. art. 5. Henric. l. 11. cap. 14. num. 5. Vivald. part. 1. de sponsal. cap. 5. num. 36. Ludovic. Lopez part. 2. instruat. de matrimon. cap. 3. Philarch. de Offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. libr. 2. cap. 1. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 45. num. 4. Nauar. cap. 22. numer. 26. casu 4. Angel. verb. Sponsalia, num. 26. Tabie. ibi. q. 9. num. 10. casu 2. Armil. num. 12. Sanchez lib. 1. d. 54. num. 6.

Probabiliorem hanc puto sententiam, idēque asserendum reor, quamvis Sponsalia iuramento sint stabilita, hac tamen differentia, quod ad dissoluenda Sponsalia iurata Iudicis auctoritas requiratur: secus ad non iurata.

DVBIVM LXIX.

An dissoluantur, Sponsalia per sponsa fornicationem vi oppressa.

Certum est, Sponsalia etiam si iurata iuramento dissolvi per sequentem fornicationem, & per fornicationem spirituales, ut si alter sponsum labatur in hæresim. Nec esse constituendam differentiam, siue vir, siue femina post Sponsalia fornicetur: nam similiter Sponsalia dissolvantur; quia similiter vir fornicans frangit fidem, & suspectus alteri redditur de fide in futurum servanda. Quaeritur verò, num Sponsalia dissolvantur ob fornicationem sponsæ vi oppressæ?

269
Non dissoluantur hoc in casu sponsalia.

270
Dissoluantur omnino.

271
Hoc probabilis reor.

272
Nonnulla, v. certa statuit.

273
Non dissoluuntur.

Non dissoluuntur. Quia sponsa culpa vacat; nec similis copula ius dat separandi matrimonium quoad totum, ut omnes sententur nec femina fidem frangit, nec suspecta redditur in futurum. Sic Tabie. verb. Sponsalia, qu. 9. numer. 10. casu 6. Armil. lib. 1. numer. 12. Rainer, & Hugo, quos refert, & sequitur Rosel. verb. Sponsalia, numer. 9.

174
Dissoluantur quidem.

Dissoluantur quidem. Quia est notabilissima mutatio, & maxima infamiae nota vir afficitur; rari enim credent, omnino inuitam cognitam esse, & qualitercumque id eueniat, abhorrent viri cum huiusmodi contrahere. Ità Paludan. in 4. dist. 27. qu. 1. art. 3. casu 1. numer. 17. D. Antonin. 3. part. titul. 1. cap. 18. §. 1. casu 6. Sotus in 4. dist. 27. qu. 2. art. 5. Petr. de Ledel. de matrimon. qu. 43. art. 3. causa 6. Henriq. libr. 1. cap. 14. numer. 6. Nauar. cap. 2. numer. 27. Couar. 4. Decret. p. 1. c. 5. Sanch. lib. 1. d. 55. numer. 7. & alij plures apud ipsum.

175
Hos scilicet non autem eorum fundamentum aliud, quod nituntur admiserim: nempe quia vir feminam huiusmodi ducens, bigamus efficitur. Ratio enim haec generaliter non probat. Nam si sponsa vi cognita, non esset alias virgo, vel sponsus viduus esset, ratio nihil efficit, quia alio ex capite id bigamiae vitium erat contracturus. Unde illud fundamentum pro secunda sententia adduxi, nam illa ratio omnes casus complecti existimo.

DVBIVM LXX.

An Sponsalia dissoluantur, per sponsi omnino inuiti, culpaque expertis fornicationem.

176
Dissoluantur plane.

Dissoluantur quidem. Quia quoad fornicationem ambo sponsi aequales iudicantur. Sic Gloss. Cap. Sic quippe, sine, 27. qu. 2. Nauar. cap. 2. numer. 27. ver. 9.

177
Minimè dissoluantur.

Minimè dissoluantur. Quia vir culpa vacat, quare ex hoc capite non est, cur dissoluantur: nec femina incurrit aliquam notam, vel aliud damnum. Ità Sanch. lib. 1. d. 55. n. 8. Henriq. l. m. cap. 14. numer. 6. Syluest. verb. Sponsalia, qu. 10. casu 7. Rosel. lib. 1. numer. 8. Angel. numer. 26. Sotus in 4. dist. 27. qu. 2. art. 5. Paludan. lib. 1. qu. 1. artic. 3. casu 1. numer. 18. & 31.

178
Idem assero.

Profectò ambo sponsi iudicantur aequales quando fornicatio culpabilis est; secus verò cum inculpabilis. Quia vir cum ea contrahens, graue damnum patitur, femina verò nullum prorsus. Ideò secundae haece sententiae.

DVBIVM LXXI.

An si utrque sponsus post Sponsalia fornicatur, compensentur delicta, ita ut licent utrique à Sponsalibus recedere.

179
Compensantur delicta.

Compensantur delicta, nec licet vni, aut alteri à Sponsalibus subterfugere. Quia in causa matrimonij utrque est aequalis, & mutua fornicatio compensatur: nec quamvis feminae fornicatio grauior, ac fedior appareat,

permittitur viro fornicanti diuortium. Sic Paludan. in 4. dist. 27. quæstion. 1. articul. 3. numer. 17.

Non compensantur delicta, quare licet sponsa fornicans non possit resilire ob sponsi fornicationem, poterit tamen vir fornicans resilire. Quia inique fieret compensatio, ubi detrimentum multo est grauius, ut est detrimentum viri ob sponsae libidinem. Multo enim turpius est fornicatio in femina, ut multis probat Tiraquel. lib. 1. commb. Ità Sanchez lib. 1. d. 55. numer. 9. Henriq. libr. 1. cap. 14. numero 6. asserens hanc esse communem sententiam.

His hæreo, (ut in ore trium hæc sententia persistat) iudicans, simile illud de matrimonio locum non habere; quia multo facilius soluantur sponsalia, quam matrimonium, quoad thorum: illa enim ob quamlibet mutationem notabilem superuenientem soluantur: hoc autem minime.

DVBIVM LXXII.

An ob superueniens iuris impedimentum impedians soluantur Sponsalia.

Superueniente impedimento dirimente, certum est, Sponsalia dissolui; verbi gratia, si contractis sponsalibus, oriatur affinitas inter sponsos ex fornicatione cum consanguineis in primo, vel secundo gradu. Quia iam non potest inter illos matrimonium consistere. Quasi enim verò, nūm dissoluantur Sponsalia superueniente impedimento solum impediante?

Dirimantur ex parte innocentis tantum, ne alter ex crimine suo reportet commodum; quare licet dispensationem obtineat, non habet ius ad priora sponsalia. Quia iam innocens ius dissoluedi acquisierat. Sic quidam teste Paludano in 4. dist. 27. qu. 1. art. 3. numer. 3. 1. quam sententiam ipse probabilem esse docet, numer. 3. 2. & citat Magistrum in 4. dist. 35. Sotus in 4. dist. 27. qu. 2. art. 5. casu 8. Lancelot. inst. iuris Canon. lib. 1. tit. de sponsal. verb. Diffamatus. Petr. de Ledel. de matrimon. quæstion. 43. art. 3. causa 3.

Minimè dirimuntur. Quia impedimenta impediencia, excepto voto, iuxta multorum sententiam, non sunt in usu, nec indigent dispensatione. Ità Paludan. citatus. Sanchez l. 1. d. 56. numer. 3.

Verius hoc existimo si votum simplex excipias. Quia talia impedimenta matrimonio obstant, dum res est omnino integra secus quando Sponsalia praecefferant, & sic matrimonij inchoatio.

DVBIVM LXXIII.

An ob faditatem alterius solam oculi amissi possunt Sponsalia dissolui.

Suppono, Sponsalia etiam iuramento firmata dissolui, notabili fæditate, ut oculorum, vel nasi amissione, vel paralyti, aut suppone, lepra

lepra superueniente. Quia iuramentum intel-
ligitur, rebus in eodem statu per manentibus.
Item dixerim de quolibet morbo contagio-
superueniente alteri sponso, vel de graui infir-
mitate incurabili in eo male oleat, nec arte
medica possit huic incommodo subueniri. Idē
a fortiori dicendum, si animi, vel famę nota-
bilis deformitas sit secuta, & veri gr. si sponus
furti, vel alterius criminis turpis sit damnatus.
Quia maior est morum, & famę, quam corpo-
rum habenda ratio. Ad questionem autem vo-
co, nū si alter solū oculus amittatur sit cau-
sa sufficiens ad sponsalia dissoluenda?

Non est causa sufficiens. Quia Cap. *Quem-*
admodum, de inrejur. licitur, Sponsalia dissolui
oculorum amissione, aut prioris euentu. Sic Pa-
ludum, in 4. dist. 27. question. 1. artic. 3. casu 7.
non 21.

Est inefficiens causa. Quia Sponsalia dissoluuntur ob quamcumque notabilem mutationem; quæ si à principio adesset, & obstarret, non Sponsalia contraherentur. Hæc autem mutatio proculdubio impediret; ergo. Ità D. Antonin. par. 3. tituli. 1. cap. 18. §. 1. casu 3. Nauar. cap. 2. num. 17. casu 8. Philariet. de Offic. Sacerdotum 1. par. 2. lib. 2. cap. 1. Petr. de Ledef. de matrimo. quæstion. 4. articuli. 3. causa 5. Sanch. libro 1. de 17. numero 3. Basil. libro 12. capite 17. numero quarto. Toletus, & Rebelum asserens.

Idem assero, quia textus ille vim non faceret in versuque oculi amissione, sed in notabili deformitate, & magna mutatione: factis autem notabilis est fieri coactum. Profecto si hæc oculi amissio feret formaliter, id est, visus amissione ob guttam sirenam, nubeculam, quæ cataractam, crederem Sponsalia non dissolui, quia visu altero in lumine permanente, notabilem non censerem adfuisse mutationem, seu deformitatem.

DVBIVM LXXIV.

An si sponsa Sponsalium tempore pulcherrima esset dissoluantur Sponsalia, ea notabiliter deformis effecta.

190
Sic diffi-
cultas de
Salmans.

NON dissoluuntur. Quia textus *Cap. Quem-
admodum*, solum hoc concessit, dum de-
formitas contingit ob oculorum aut nasi amissi-
onem. Sic Couar. 4. *Decret. part. 1. cap. 5. num.*
6. Matienzo 1. recopil. tit. 1. Rubr. gloss. 1. nu-
mer. 47. Ludovic. Lopez part. 2. insitru. de matr.
cap. 38. Alexand. Carrer. lib. 1. sponsal. ca-
p. 15.

Diffoluantur planè. Quia res non in eodem
permanent ita, & tunc notabilis admodum
immutatur, & talis, quæ à principio existens
sponsalia impedit. Ità Sanch. lib. 1. d. 57. nu-
mer. 4. Nauar. cap. 12. num. 27. Basil. libr. 12. capis.
17. num. 5. Bonacin. hic quæ. 1. punct. 8. numer. 10.
Hurtad. d. 2. diffi. 13. num. 49. Diana part. 3.
trattat. 4. de iur. lib. 185. Palau. p. 5. d. 1. punct. 27.
num. 5.

Hoc verius esse puto, adiiciens dissolui etiam
ex parte sponsæ, ob notabile deformitatē obue-
nientem sponso propter eandem rationem.

quamvis ad id maior in eo deformitas require-
retur, quam in femina. Quod quidem non
sponsorum, sed Iudicis arbitrio est decidendum.
Nec enim quilibet defectus pulchritudinis
censendus est sufficiens, ad Sponsalium disso-
lutionem, sed ille tantum, qui quemlibet pruden-
tem eius conditionis à matrimonio contra-
hendo abstraheret.

C A 2 V T X I.

Circa Sponsalium dissolutionem propter morum asperitatem propter paupertatem superuenientem, & propter causas antecedentes ignoratas.

DVBIVM LXXV.

An propter notabilem morum asperitatem
seu sanitiam alterius sponsi denuò
cognitam, dissolvantur
Sponsalia.

NON dissoluuntur Quia *Cap. Veniens,*
qui cleri. vel. vovet. dicitur, non dis-
solui eo quod sponsa plura audierit
de sponsi fecunditate. Et quidem non
omnia quæ audiuntur vera sunt. & sponsa pru-
dens taciturnitas valet sponsi acre ingenium
reformare ad mansuetudinem: prudentiorque
viri industria haud difficile rixosam sceminam
ad debitum moderamen adducet. Non inveni
huius sententiæ Auctorem, sed quidem haud
omnino improbabilem esse censuimus.

Diffoluuntur quidem. Quia hæc est sufficiens
causa ad gerendum matrimonium diuortium.
Cap. Literar. de refinit. foliat. fine. Ergo à for-
tiori Sponsalia diffoluet. Ità Sanchez *libr. 1. d.*
§ 8. num. 1. citans Arnil. Præp. Syluest. Tabie.
Neuo, & alios. Basil. 1. *cap. 17. num. 6.* & penes
ipsum Canis. Tolet. Coninch.

Hoc mihi omnino certum ob vim funda-
menti: quia hoc vitur textus *Cap. Quenadmo- 195*
dum, de iuriur ad probandum, fornicatione di- *Hoc mihi*
rimis sponsalia: nam ea est iusta diuortij causa: *certum.*
Ergo si morum asperitas sufficiens est ad di-
uortium matrimonij gerendum, erit plusquam
sufficiens ad Sponsalia dissoluenda.

D V B I V M LXXVI.

*An sponsa dotem sponso promittente, quam si-
perueniente inopia, soluere non valet: dissol-
vantur Sponsalia.*

Non dissoluantur, si dolo caruit promittens sponsa. Quia culpa omnino caret, & ita par non est, ut damnum dissolutionis sponsalium innocens experiatur. Sic Bald. *ad* *Cap.* *Dissoluantur quidem.* 196